DE ROTTE *beweegt je*

PERSPECTIEF VOOR ONDERNEMERS
EN BELANGHEBBENDEN

2015

DE ROTTE
beweegt je

Inhoud

2 **Vooraf**

4 **Kennismaking met de Rotte**

6 **De identiteit van de Rotte**

8 **De Rotte beweegt je**

10 **De Rotte beweegt je** binnenstebuiten

14 **De Rotte beweegt je** ondersteboven

18 **Lofdicht over de Rotte**

20 **Opgaven**

22 **Sleutelplekken**

34 **Waar staan we?**

36 **Colofon**

Vooraf

De Rotte, naamgever en grondlegger van Rotterdam, is een unieke rivier met een rijke historie en veel bijzondere kwaliteiten. De rivier is een natuurlijke verbinding tussen stad en land en tussen de gemeenten Lansingerland en Zuidplas. Met de omliggende gebieden vormt de Rotte dé groen-blauwe long van het omringende Randstedelijk gebied met bijna 900.000 inwoners. Bron van plezier en ontspanning. Toch is het gebied rondom de Rotte nog relatief onbekend en grote delen van de week en het jaar onderbenut. De Rotte zegt het grote publiek uit de omliggende metropoolregio Rotterdam-Den Haag, Gouda, Zoetermeer niets of te weinig. En dat is jammer want daarmee doet dat publiek zichzelf tekort. Ze zouden heel veel plezier aan de Rotte en omgeving kunnen beleven. Het potentieel van het gebied wordt niet volledig benut en daarmee wordt (in)direct de ontwikkeling van de omliggende gemeenten geschaad.

Stichting Plezierrivier De Rotte heeft als ambitie om de bekendheid en aantrekkelijkheid van de Rotte en omgeving te vergroten. Wij waarderen het bijzonder dat we in de periode februari tot september 2015 de kans hebben gekregen om in nauwe samenwerking met het Recreatieschap Rottemeren en The Missing Link te werken aan het project Verhaallijnen. Met als resultaat:

- *Voorliggend ontwikkelingsperspectief*
- *Een website*
- *Een inventarisatie erfgoed, economie en ruimte*

Al deze producten kwamen bovendien tot stand met inbreng van een grote groep enthousiaste ondernemers, organisaties, ambtenaren en bewoners uit het stroomgebied van de Rotte.

VERHAALLIJNEN ALS KOMPAS

Ons doel is de rivier de Rotte van bron tot dam en in samenhang met haar omgeving te positioneren, profileren en branden als één gebied met unieke kwaliteiten die het waard zijn om te behouden. In al zijn diversiteit moet de Rotte en omgeving een begrip worden, een samenhangend merk zoals bijvoorbeeld De Veluwe dat is. De basis voor deze samenhangende profilering van de Rotte is de gebieds- identiteit. Erfgoed en historie blijken hierbij verrijkende en verbindende factoren. Immers, ieder gebied heeft zijn eigen unieke geschiedenis. Vandaar dat voor zowel dit perspectief als de website de historie van de Rotte en omgeving als basis is genomen, uitgewerkt in aansprekende verhaallijnen. Verhaallijnen verbinden heden en verleden en vormen een kompas voor de ontwikkeling van initiatieven en projecten bedoeld om inhoud te geven aan de opgaven voor de Rotte.

OPGAVEN EN SLEUTELPLEKKEN

Bij de opgaven gaat het om kwaliteiten van de Rotte die latent aanwezig zijn maar die veel meer kansen bieden. We benoemen er zes die in onze ogen het belangrijkst zijn. Naast opgaven benoemen we ook sleutelplekken. Dat zijn plekken die wezenlijk en beeldbepalend zijn voor de Rotte en omgeving. Locaties waarvan de verhalen kunnen bijdragen aan de samenhang en het aantrekkelijker maken van het gehele gebied. Plekken ook waar de door ons gewenste samenhang, synergie en samenwerking het meest kans van slagen heeft.

DE ROTTE BEWEEGT JE

Door het werken aan dit project en het organiseren van meerdere Rotte cafés fungeerden we als 'aanjager' van de ontwikkeling van de Rotte en omgeving. En dat willen we blijven doen. Al samenwerkend maak je gebruik van elkaars energie, ideeën, visies, initiatieven en middelen. Grote initiatieven (zoals het opnieuw per boot bereikbaar maken van de Binnenrotte) en kleine (bijvoorbeeld de horecaondernemer die zijn menukaart verrijkt met vis uit de Rotte) zijn daarbij voor ons even waardevol. Werken aan de ontwikkeling van de Rotte doe je zelf én met elkaar en we hopen dat de afgelopen maanden slechts een begin waren. We roepen ondernemers, overheden en organisaties dan ook op om in de geest van de verhaallijnen verder te bouwen aan de aantrekkelijkheid en bekendheid van de Rotte en omgeving!

Voorzitter Stichting Plezierrivier De Rotte
Carol Hol

Kennismaking *met de Rotte*

De Rotte meandert vanaf haar oorsprong in het dorp Moerkapelle door polders en recreatiegebieden via de suburbane stadsrand onder de snelweg A20 door de stad Rotterdam in. Ze kronkelt door de noordelijke stadswijken om onzichtbaar te verdwijnen onder het maaiveld in het hart van de stad. Bijna niemand herkent de plek van de Rotte-dam. De Rotte, naamgever van de stad, is ergens zoekgeraakt tussen de markt en de winkels, de terrassen op de pleinen en de woon- en werkgebouwen.

DE ROTTE OP DE KAART

Om de Rotte weer in de harten en hoofden van de bewoners van de omliggende gemeenten en de bezoekers van de stad te krijgen, zal de Rotte weer beleefbaar moeten worden gemaakt. De Rotte als levendige blauwgroene ader, die lucht geeft aan de dichtbebouwde stad en structuur geeft aan de lappendeken van verschillende recreatiegebieden in het Randstedelijk gebied erbuiten.

Dat de Rotte van 'hernieuwde' betekenis is voor Rotterdam en voor de regio blijkt uit verschillende toekomstvisies die de afgelopen twee jaar door gemeenten, provincie en recreatieschap zijn opgesteld. Er zijn verschillende verbeter- en uitbreidingsplannen, deels gerealiseerd, om de opvangcapaciteit van de noordelijke recreatiegebieden fors uit te breiden met daarbij de Rotte als ruggengraat. Dat de Rotte ook in Rotterdam een drager voor ontwikkelingen kan zijn en een aantrekkelijk gebied om op of aan te vertoeven, is benoemd in de stadsvisie van 2008 en in het Coalitieprogramma voor de periode 2014-2018

De Rotte buiten

De Rotte meandert hoog door het polderlandschap met recreatiegebieden aan weerszijden.

nog eens benadrukt. Er is onlangs gestart met een programma Rivieroevers waarbij de inzet is de verblijfskwaliteit en de ecologische kwaliteiten van de Rotterdamse rivieren - en dus ook die van de Rotte - te verbeteren.

EEN RIVIER MET VERSCHILLENDE GEZICHTEN

Van de bron bij Moerkapelle tot aan de A20 meandert de Rotte hoog door het polderlandschap met tussen de A12 en de A20 verschillende aaneengesloten recreatiegebieden aan weerszijden. De bebouwing van de gemeenten Lansingerland en Zuidplas vormt de grens van dit gebied. De Rotte stroomt door een contrastrijke, gemengde omgeving waarbij akkerbouw, kassencomplexen, woongebieden, infrastructuur en verschillende recreatiegebieden een lappendeken van sferen vormen.

Van de A20 tot aan de Pompenburg slingert de Rotte ingekaderd door de oude en compacte stadswijken Crooswijk en het Oude Noorden. Maar weinig plezierbootjes passeren het viaduct van de snelweg en het spoor. In de dichtbebouwde buurten langs de Rotte wonen circa 35.000 mensen, maar hier worden de oevers van de Rotte slechts ten dele benut en op het water gebeurt weinig tot niets.

Vanaf de Pompenburg is de Rotte zoek: de Rotte werd gedempt om plaats te maken voor het spoorviaduct dat later is vervangen door een tunnel. De oude loop - de Binnenrotte - is geplaveid en biedt plaats aan één van de drukste markten van Nederland. Een restant van de Rotte is de Oude Haven, een 'losse' kom water met uitgaansgelegenheden en terrassen eromheen.

De Rotte in de stadswijken

De Rotte ligt temidden van dichtbevolkte buurten en vormt een belangrijke groene-blauwe ruggengraat van de stad

De Rotte in het centrum

De Rotte verdwijnt in het centrum onder de grond, gedempt voor de bouw van het spoor.

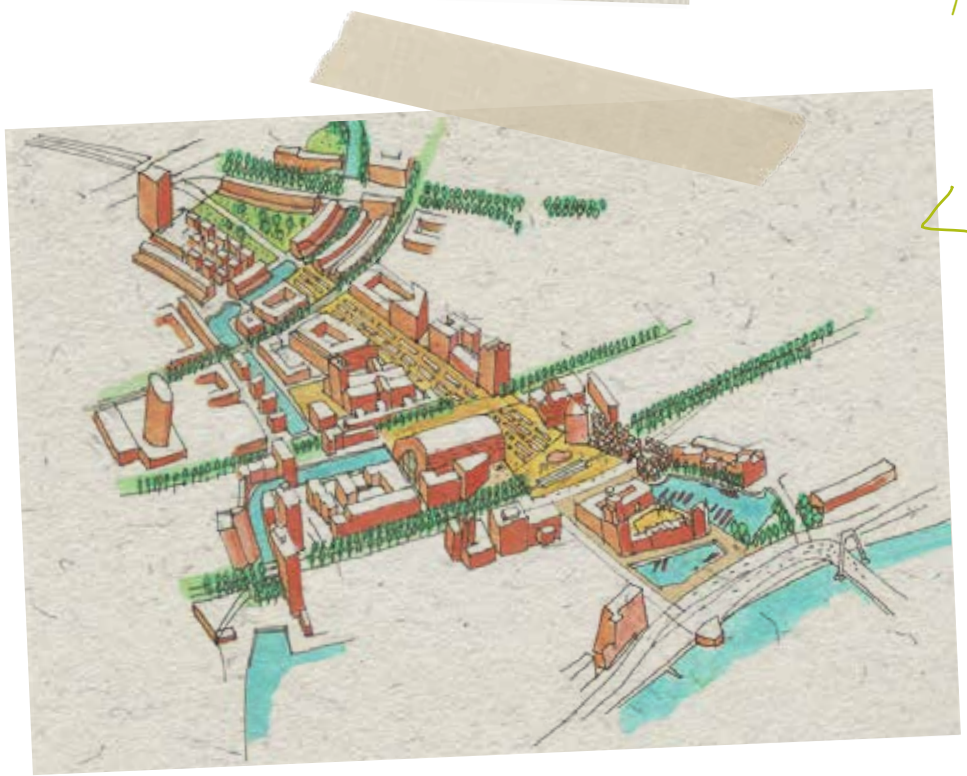

Wat voor rivier is de Rotte?

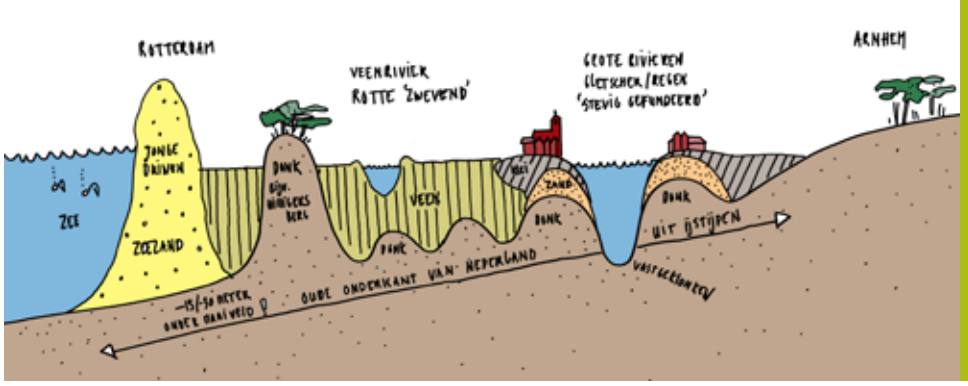

In deze schets van de geologische dwarsdoorsnede van Nederland wordt het verschil tussen veenrivieren en gletsjer- en/of regenrivieren uitgebeeld. De Rotte is een 'zwevende rivier', ontstaan in het veen. Anders dan de Maas, die diep is ingesleten en dus stevig gefundeerd, is de Rotte niet gefundeerd in de onderlaag van Nederland en zonder sedimenten.

De identiteit

Belanghebbenden denken na over identiteit

Mooi

Gezond

van de Rotte

Waardoor worden mensen aangetrokken door de Rotte, hoe spreekt men erover? Wat zijn motieven om ernaartoe te gaan? Kort gezegd: waar staat de Rotte voor? Op deze vraag is geen echt rationeel antwoord mogelijk, het is een gevoelskwestie. Maar als veel verschillende mensen dezelfde aspecten benoemen, is er sprake van een sterke en herkenbare gebiedsidentiteit. Dan wordt de Rotte een merk. Samen met belanghebbenden is nagedacht over de huidige identiteit van de Rotte en welke aspecten we zouden moeten versterken en benadrukken. De deelnemers vonden elkaar in de volgende beschrijving van het gebied.

Sportief

Speels

GEBIEDSBESCHRIJVING

De Rotte en haar oevers zorgen voor plezier. Deze associatie met **speelsheid** en samen plezier maken, willen wij versterken. Daarnaast stimuleert de Rotte om in beweging te komen. In letterlijke zin **sportief**, maar ook figuurlijk om in samenwerking initiatieven op te pakken. Je ziet dat mensen hun ideeën uitwisselen en gezamenlijke projecten starten, of elkaar juist opzoeken om te ontspannen of te sporten.

De prachtige natuur en het bijzondere planmatige landschap nodigen hiertoe uit. De schoonheid en ruimtelijke kwaliteit vormen het visitekaartje van het gebied. Het is een **mooi** recreatiegebied. Ideaal om te ontspannen en te werken aan je conditie en je **gezondheid**. De wens is nog meer bezoekers te verleiden om te komen, te blijven en vooral ook terug te komen.

Gebruikers van de Rotte zijn **trots** op het gebied en slaan de handen in elkaar om samen initiatieven te ontplooien en met elkaar te **verbinden**. Zo ontstaat er een gebied dat constant in beweging is en zich ontwikkelt met respect voor de historie, natuur en de mensen die er wonen, werken en recreëren. De Rotte verbindt niet alleen mensen maar is ook een fysieke en natuurlijke verbinding tussen stad en land.

EIGENSCHAPPEN

In de gebiedsbeschrijving staat een aantal treffende beschrijvingen. Wanneer je het gebied als een persoon zou benaderen, zijn dit haar meest in het oog springende eigenschappen. Dit zijn tevens de aspecten die het meest werden genoemd wanneer het ging over de identiteit van de Rotte.

- *sportief*
- *trots*
- *speels*
- *verbonden*
- *mooi*
- *gezond*

DE ROTTE BEWEEGT JE

Wat deze aspecten samen bindt, is de beweging. De Rotte zet aan tot actief bewegen, zorgt ervoor dat je erop uit trekt. De Rotte stroomt en voert je mee, de Rotte verbindt de stad met buiten. De Rotte beweegt je om initiatieven te nemen, om er dingen op en langs te ondernemen. De Rotte beweegt je om je ambities waar te maken, om je verder te ontwikkelen, om kansen te benutten. De Rotte beweegt je om na te denken of juist te fantaseren. De Rotte beweegt je, inspireert je en brengt je in vervoering. De Rotte brengt samen en verbindt jou met anderen. De Rotte is een beweging, van jou samen met anderen. Dit is de belofte die de Rotte aan jou en aan alle gebruikers doet.

SAMEN BOUWEN

De identiteit van de Rotte is niet iets statisch en niet af. Het zijn de initiatieven van ondernemers en betrokkenen, de projecten en activiteiten die de identiteit van de Rotte verder vormgeven. Het versterken van de beschreven eigenschappen en het nakomen van de belofte 'de Rotte beweegt je' is de uitdaging voor de toekomst.

Trots

Verbonden

De Rotte *beweegt je*

De belofte ‘de Rotte beweegt je’ is niet alleen een verwijzing naar de hedendaagse eigenschappen van het gebied. Zij is diep geworteld in het verleden van de Rotte. Beweging is een thema dat door de jaren heen terugkomt in de historie van de Rotte en omgeving. En daarmee is het de rode draad in het verhaal van de Rotte.

Om je te kunnen identificeren met een plek zijn verhalen nodig

VERHALEN

De aanwezige gebiedseigenschappen gaan pas leven als het verhaal erachter duidelijk is en mensen in staat worden gesteld zich ertoe te verhouden. Dit maakt dat mensen zich verbonden voelen en identificeren met de plek. Wat is het verhaal van de Rotte? Dat begon honderdduizenden jaren geleden en duurt tot één seconde geleden! Het verhaal bestaat uit talloze gebeurtenissen uit de geschiedenis, uit mensen die er een stempel op hebben gedrukt, uit gebouwen en bouwwerken, uit landschap, verhalen, tradities en folklore.

Niet alle verhalen zijn even belangrijk of aansprekend om te vertellen. Sommige elementen spreken meer omdat er een thematiek in schuilt die uniek is voor de Rotte en die betekenis geeft aan de toekomst van het gebied. Het is waardevol om juist deze elementen te kennen, te koesteren, te delen en te gebruiken. Want daarin ligt de basis voor een authentieke gebiedsidentiteit.

KOMPAS

Er zijn twee thema’s uitgewerkt die uniek zijn voor de Rotte: de rivier als bron van activiteit en ondernemende mensen èn de rivier als bron van innovatie en ruimtelijke planvorming, wat resulteert in heel bijzonder door mensen gemaakt land. Deze twee thema’s hebben we vormgegeven in verhaallijnen. Verhaallijnen zijn geworteld in het verleden en geven richting aan de toekomst. De verhaallijnen zijn bedoeld als inspirerend kompas voor iedereen die inhoud wil geven aan de opgaven voor de Rotte.

BEWEGING IN TWEE RICHTINGEN

De verhaallijnen werken de belofte ‘de Rotte beweegt je’ verder uit. De ene lijn beweegt je Binnenstebuiten en de andere beweegt je Ondersteboven. Beide spreken aan maar ieder op zijn eigen manier. De Rotte beweegt je Binnenstebuiten gaat over de Rotte als bron van activiteit en ondernemende mensen. Het feit dat mensen al sinds de vroegste geschiedenis slim gebruik maken van de rivier staat hier centraal. De Rotte beweegt je Ondersteboven gaat over innovatie en het gemaakte land. De Rotte en haar omgeving zet jouw manier van denken op zijn kop.

De Rotte beweegt je Binnenstebuiten

Ondernemende mensen

De Rotte stroomt van buiten naar binnen en verbindt de stad met het ommeland. De Rotte geeft mensen de ruimte: om sportief te bewegen, erop, erlangs en ernaartoe. De Rotte als bron van dynamiek en activiteiten. Op het water en aan de kant.

De Rotte voert mensen en goederen van binnen naar buiten en zorgt voor levendigheid, handel en samenzijn. En waar mensen zijn ontstaat beweging en daarmee ruimte voor nieuwe ideeën en kansen. Ruimte om het beste in jezelf naar boven te halen.

Sinds de Romeinse tijd een regionale levensader waar uitwisseling plaats heeft van mensen, goederen en ideeën. Zo wordt de rivier een dynamische stroom met ankerpunten die mensen bewegen tot activiteit, zowel binnen als buiten.

De Rotte beweegt je Ondersteboven

Gemaakt land

De Rotte ontstaat uit het landschap. Haar bron ligt niet boven, maar onder de grond. Ze stroomt lichtvoetig hoog boven het door mensen gecontroleerde land. In het centrum verdwijnt ze en komt nergens meer boven. Zo terloops als ze verscheen, verdwijnt ze weer onder de grond. De Rotte beweegt ondersteboven, Die 'bekorelyke stroom in schommelend groen'.

De mens heeft zijn omgeving flink op zijn kop gezet en doet dat nog steeds. Dat zet je aan tot denken en maakt nieuwsgierig. De Rotte beweegt jouw manier van denken ondersteboven.

Haar water wordt van onder naar boven bemalen. Het is als een omgekeerde trap. Een Escheriaans landschap gevormd door innovatie en techniek. Het cultuurlandschap van de Rotte en haar omgeving leert je over het doorzettingsvermogen van mensen die het hebben gemaakt, hun trots, hun vakmanschap, hun drive om te verbeteren. Het gemaakte land beweegt je ondersteboven.

De Rotte beweegt je Binnenstebuiten

Ondernemende mensen

HANDELSGEEST

Deze verhaallijn verbeeldt de ondernemingsgeest die heerst in het Rottegebied. Al voor Christus werd er gevaren en gevist op de Rotte, dat bewijst de vondst van een prehistorische kano bij Terbregge. In het jaar 12 voor Christus komt zuidelijk Nederland tot aan de Rijn in Romeinse handen. Deze rivier vormt de noordgrens van het Romeinse Rijk. Boeren die aan de oevers van de Rotte huisden, verkochten hun landbouwproducten aan de Romeinen. Om hun landbouwgrond droog te houden groeven ze greppels en sloten en bouwden ze zelfs eenvoudige houten sluisjes. Uiteindelijk blijkt de grond echter te nat voor de boeren. Sporen uit de Romeinse tijd zijn dan ook nauwelijks voorhanden. Er zijn wel verhalen over een toltoren, het Duifhuis met een Romeinse markt in de Crooswijksebocht, langs een heerweg die hier de Rotte kruiste. De bocht is een markant punt dus dit is goed voorstelbaar. Het is een goede plek om handel te drijven en om te verblijven.

Duifhuis

Van Loon (jurist en historicus,1683-1758) getuigt in zijn Aloude Hollandsche History deel I, bl. 180: "dat aan de Rotte een zware wachttoren, of liever een vierkant Romeinsch gebouw, met twee torens van duifsteen geweest is, dat toen den naam van Flenium voerde, doch welke standplaats, hoewel het gebouw zelf niet meer in wezen is, thans echter, naar de aldaar geweest zijnde duifsteenen, het Duivehuis genoemd wordt en zekerlijk van de Romeinen afkomstig is, zooals de aldaar gevonden penningen van Hadrianus en van andere Romeinsche Keizers onwedersprekelijk bevestigen."

LOKALE ECONOMIE

Vanaf de 8e/9e eeuw nam de bewoning toe. De eerste permanente bewoning was de parochie Rotta, een kleine nederzetting op de plek van de Laurenskerk. Het langzaam opkomende Rotterdam was in de middeleeuwen omringd door kastelen. Slot Honingen, Slot Bulgersteijn, Huis te Crooswijck en Hof van Weena lagen verspreid in het gebied. Het buitengebied werd ontgonnen vanuit deze versterkte binnenwerelden. Langzaamaan kwam er meer bewoning. Aan de uiteinden van stroken ontgonnen land ontstonden lintdorpjes zoals Bleiswijk en Zevenhuizen.

De steden in Holland beconcurreerden elkaar hevig, en ruzieden constant over handelsroutes en -privileges. Door tolheffing en het verlenen van handelsprivileges oefenden de graven van Holland grote invloed uit op de handelsstromen. Je voer niet zomaar van buiten naar binnen. Schippers moesten belasting (tol) betalen aan de graaf. De Rotte werd benut als vaarweg in deze lokale en beperkte economie.

Buitenplaatsen

In de 17e eeuw zetten veel rijke kooplieden een tweede huis neer waarmee ze de drukte van de stad ontvluchtten en status verwierven. Daarbij werd gelet op de combinatie van vrije tijd en rendement want het landgoed moest wel wat opleveren. De buitenplaatsen waren dan ook grotendeels zelfvoorzienend: de producten in de moestuin, orangerie, kassen en weilanden werden niet alleen voor eigen gebruik geteeld maar ook ter markt gebracht. Bekende lusthoven langs de Rotte zijn 'Sonsy' van heer Walter Senserf, het 'Paradijs', de buitenplaats van heer Kornelis van Arkenbout, het welbekende 'Rubroeck' en 'Rust van Onrust' en 'Woelwijk'.

BUITENPLAATSEN
Onder invloed van de Romantiek werd de schoonheid van het Rottegebied herkend. Niet voor schrijft niets schrijft dichter Dirk Smits in 1750 zijn beroemde lofdicht 'De Rottestroom'.

De Rotte nodigde ook toen al uit om 'naar buiten te gaan' en actief te ontsnappen aan de stinkende stad. Rijke mensen konden het zich veroorloven hun stempel op het land te drukken en hun eigen lusthof langs de Rotte te creëren. Ook Willem III jaagt bij de Rotte en slaapt in de Prinsenmolen langs de Rotte.

DYNAMISCHE RIVIER
Aan de bocht in de Rotte die de zwanenhals werd genoemd (naar de vorm of naar de aanwezigheid van zwanen, dat blijft een mysterie) ontstond veel bedrijvigheid, waaronder scheepmakerijen en windzaagmolens. Aan weerszijde van de Rotte waren wolwasserijen, een zwavelraffineerderij en azijnmakerijen (edikmakerijen). In 1873 verrijst de Heinekenbrouwerij. Veel bedrijvigheid op de oevers van de rivier zorgt voor veel dynamiek op het water, want alle grondstoffen komen over de Rotte. Boten voeren af en aan vuilnis de stad uit en voedsel de stad in. De doden naar begraafplaats Crooswijk de stad uit, wapens voor verzetshelden en geallieerden de stad in. Vroeger voer dan ook eens per dag een stoomboot voor passagiers en goederen over de Rotte van Zevenhuizen naar Rotterdam en vice versa. De Rotte bracht dynamiek en was een bron van activiteiten op, langs en bij het water.

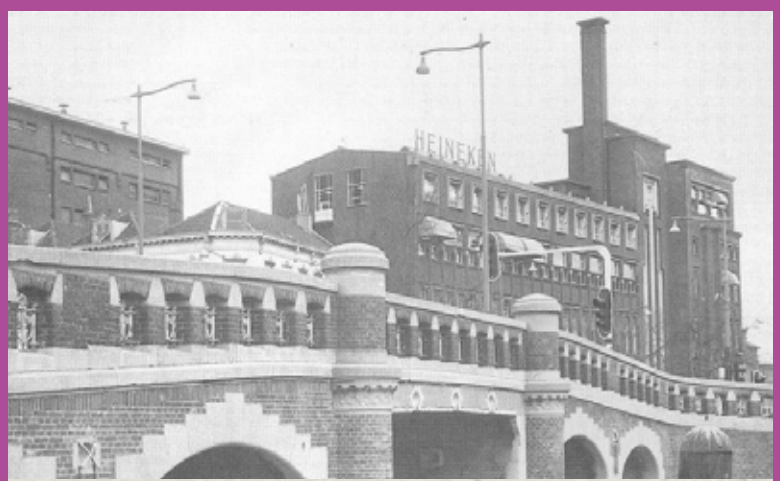

Heinekenbrouwerij

De Rotterdamse vestiging van deze van oorsprong Amsterdamse brouwerij werd in 1873 aan de Crooswijksesingel geopend. Voor de locatie werd gekozen vanwege de aanwezigheid van waterbronnen. Alle grondstoffen werden over de Rotte aangevoerd. Vanaf 1922 bouwde architect Kromhout het hoge ziederijgebouw, de eigenlijke brouwerij en het kantoorgebouw.

De Greenery is een corporatie van tuinbouwbedrijven en levert groente en fruit over de hele wereld.

UITWISSELING VAN GOEDEREN, MENSEN EN IDEEËN
Dankzij de VOC groeit Rotterdam uit tot wereldstad. De Rotterdamse kamer, geleid door zeven bewindhebbers (directeuren), fungeerde als handelaar in koloniale waren, scheepsbouwer en reder. Gedurende de 18e eeuw zonden de Rotterdamse bewindhebbers gemiddeld twee schepen per jaar naar Azië. De Rotte zorgde voor toevoer van materialen, goederen en mensen. Zonder achterland geen haven! De haven trok ook mensen van buiten. En met hen nieuwe producten, nieuwe ideeën en nieuwe culturen.

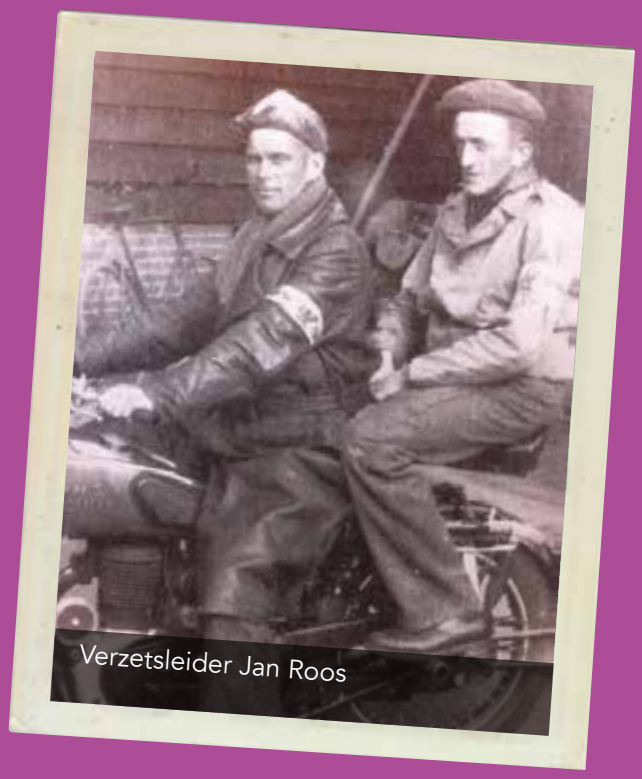
Verzetsleider Jan Roos

'WAPENS VOOR VERZETSHELDEN'

Verzetsleider Jan Roos en zijn groep ontvangen tot 1945 24 droppings in de polders van Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk, Boskoop, Moerkapelle en Zoetermeer. De wapens met munitie zitten in langwerpige kokers die diep in de nacht aan een parachute op het land neerdalen.

Tussen 1500 en 1800 kwamen er 1,4 miljoen mensen naar Holland. En een heel groot deel daarvan naar Rotterdam. Om hun sociaaleconomische positie te verbeteren en met de wil het beste uit zichzelf naar boven te halen. Onder de nieuwkomers waren ook vluchtelingen, denk aan de calvinisten uit de Zuidelijke Nederlanden, de protestantse hugenoten uit Frankrijk en in de loop van de 17e en 18e eeuw joden uit heel Europa.
Tot op heden blijven immigranten komen. Want Rotterdam is een open stad, een stad van kansen.

SPORTIEF NAAR BUITEN

Na de oorlogen start de wederopbouw van de stad; polders worden volgebouwd met woningen. Wegen nemen de vervoersfunctie van de Rotte over. De Rotte verliest hierdoor haar economische functie. De Rotte in het buitengebied wordt des te belangrijker. Mensen krijgen steeds meer vrije tijd en trekken massaal naar buiten. Het water van de Rotte op en naar haar groene oevers. In de recente geschiedenis wordt het actieve en sportieve steeds belangrijker. Voorzieningen als Outdoor Valley en de internationale roeibaan spelen hierop in.

Recreëren op de Rotte toen

Recreëren op de Rotte nu

SUPschool

DE TOEKOMST: DE ROTTE ALS BRON VAN ACTIVITEITEN

De stad keert zich om, naar de groene Rotte. Keert de buurten binnenstebuiten. Het vernieuwde Zwaanshals met zijn cafés, de oogstmarkt op het Noordplein. De Rotte in de stad en de Rotte buiten zijn twee werelden die we opnieuw moeten verbinden. Want door verbinding ontstaat beweging. Binnenstebuiten is bedoeld om het actieve dat de Rotte biedt zowel buiten als binnen de stad te stimuleren.

Concreet zijn de opgaven het vergroten van de levendigheid op het water, het creëren van aanlegplaatsen vooral in de stad, aantrekkelijke routes voor fietsers, skaters en joggers en uitdagende bestemmingen waar je samen iets kan doen. In de toekomst voert de Rotte bootjes de stad in en beweegt ze bewoners naar buiten.

Gelukkig zijn er nu al talloze initiatieven die leiden tot meer actief gebruik. Door ondernemers ruimte te laten, ontstaan de spannendste projecten. Voorbeelden daarvan zijn het plan voor Rif010, Picnic Island & Relax Island, een SUPschool en een sloependeelsysteem.

Markthal

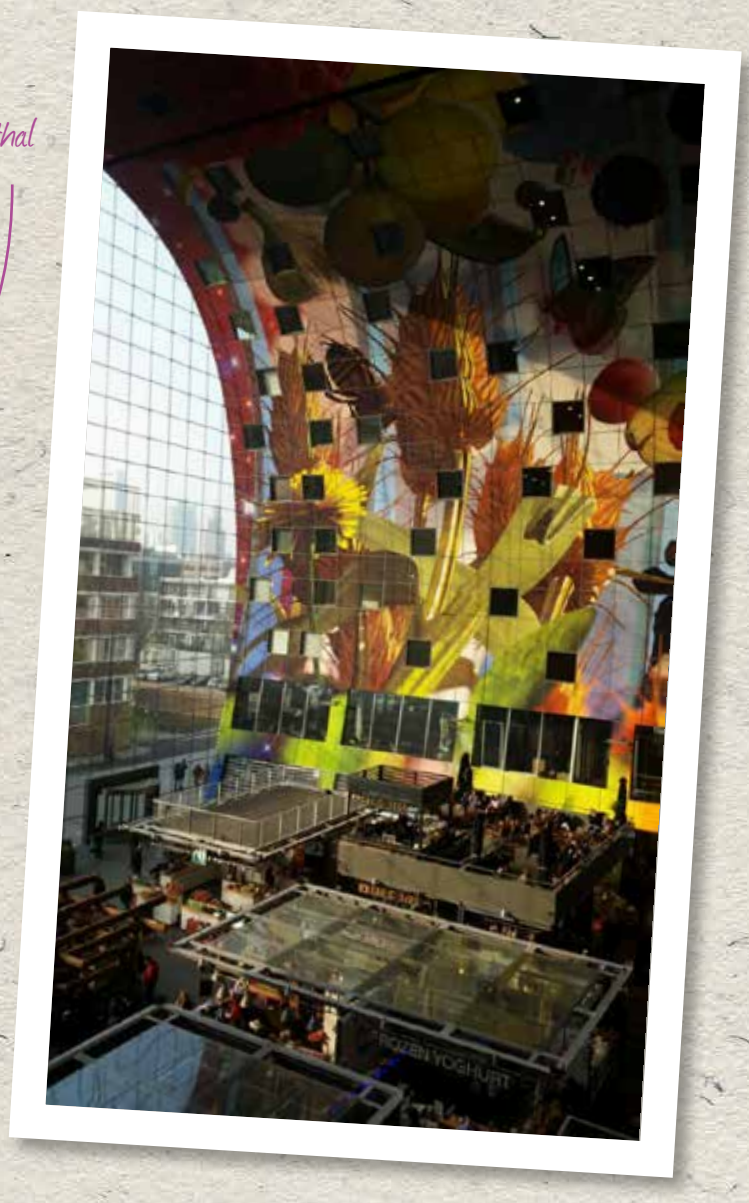

Picnic Island

De Rotte beweegt je Ondersteboven

Gemaakt land

OVERLEVEN IN DE VEENWILDERNIS

De Rotte is ontstaan als veenstroom: terloops borrelt ze op uit het veen. In dit natte gebied was overleven moeilijk. Hoog en droog was het alleen op de donken ontstaan uit rivierduinen uit de latere ijstijd. Op deze plekken, zoals het huidige Hillegersberg, streken in de prehistorie tijdelijk mensen neer.
Leefbaar werd het toen het gebied in de IJzertijd droger werd. Water trok weg door ingrepen van de mens. Dankzij verbreding van de Maas werd het droger en kon er landbouw en veeteelt plaatsvinden in het gebied rond de Rotte. Lang bloeiden die boerengemeenschappen niet, want door overstromingen en erosie vertrokken de meeste bewoners. Van nat naar droog en weer naar nat. Enkelingen trotseren de veenwildernis. Ze benutten het gebied zo goed als mogelijk voor veeteelt, om te jagen, te vissen of hout en riet vandaan te halen.
Op de zandige heuvel van Hillegersberg is bewoning wel goed mogelijk. Op de heuvel worden een kasteel en een kerk gebouwd. De Hillegondakerk staat er nog steeds en is de oudste kerk van Rotterdam. Van het kasteel dat later ook het Reusenhuys werd genoemd, is alleen een deel van de toren over.

De legende van Hillegersberg

Volgens de legende van Hillegersberg is de zandberg ontstaan doordat de reuzin Hillegonda zand uit haar schort verloor. Op de zandheuvel bouwde zij haar huis en zo ontstond Hillegersberg, de berg van Hillegonda.

SYSTEMATISCHE ONTGINNING

In de 11e eeuw start de grootschalige ontginning van het gebied. De lintdorpen Bleiswijk, Zevenhuizen en Bergschenhoek ontstaan aan het eind van de drooggemaakte kavels die ontstaan door het delven van sloten vanaf de Rotte. De sloten liggen ongeveer 100 meter uit elkaar en zijn één of een paar kilometer lang. Door deze slimme ontginning wordt het land geschikt voor landbouw, wat voorspoed brengt in het gebied.

In het Koornmolengat is het landschap nog zoals de veenwildernis van voor de ontginning

VROEGE INGENIEURSKUNST

Geteisterd door stormvloeden in de 12e eeuw starten de inwoners met het bouwen van dijken, waterwerken, sluizen en dammen in de Rotte. Al in deze zeer vroege periode zette men het landschap naar zijn hand. Er zijn veel resten gevonden van waterwerken uit deze tijd. Eén van de oudste dammen ligt op de plek van de huidige Philips Willembrug (Hoge Brug) in Hillegersberg. De Middeldam of Rotte-dam ter plaatse van de huidige Hoogstraat in Rotterdam-centrum, was ongeveer 400 meter lang. Hij bestond uit maar liefst zes sluizen tussen het oude Raadhuis en de Laurenskerk. Dit indrukwekkende erfgoed heeft één handicap: hij ligt diep onder de grond. Daarom herkent bijna niemand in de Hoogstraat ter hoogte van de Binnenrotte de oorsprong van Rotterdam.

HET LAND OP ZIJN KOP

Door de aanleg van sloten droogt het land op en zakt het onder waterniveau. De eeuwige strijd tegen inklinkend veen begint in de 15e eeuw. Rond 1500 staan er zo'n 17 molens langs de Rotte. Dan verandert een nieuwe ontdekking het landschap volledig: turf is geweldige brandstof en door het ontstaan van steden is het steken ervan een zeer lucratieve business. Veel turfstekers strijken neer bij de bron van de Rotte en zo ontstaat Moerkapelle. Men ontwierp een speciaal werktuig om het baggeren te optimaliseren. In rap tempo ontstonden er grote plassen en een steeds groter gebied stond onder water. De plassen werden gescheiden door hoger gelegen weggetjes waaraan de bewoonde gebieden lagen. De Bergse Plassen en de Kralingse Plas zijn een restant uit die tijd.

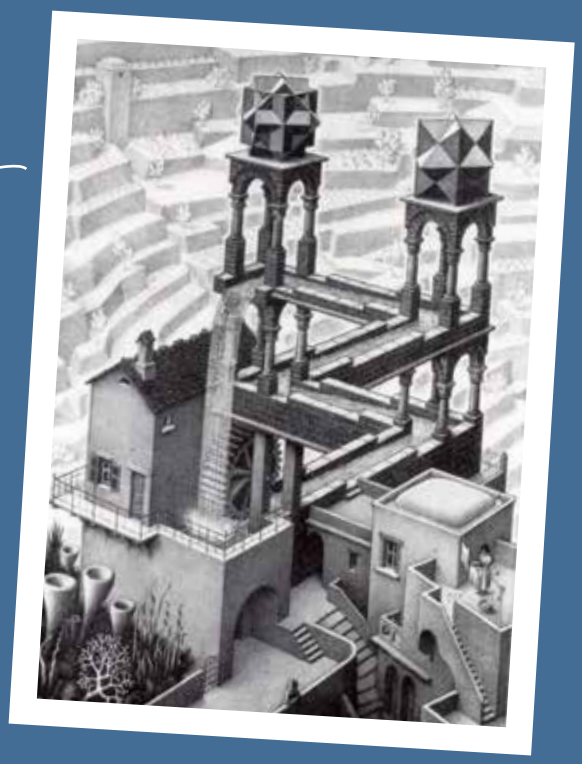

Perpetuum Mobile: 'voortdurend bewegend', meervoud: perpetua mobilia of, vaker, perpetuum mobile's) is een denkbeeldig apparaat dat eenmaal in beweging uit zichzelf blijft bewegen. Afbeelding: M.C. Escher

ESCHERIAANSE WATERMACHINES

Omdat het water een gevaar werd voor de stad startte men in de 17e eeuw met het droogmalen van polders. De landbouwgrond moest veel geld opbrengen. Een ingenieuze en grootschalige operatie waarbij het overtollige water de Rotte in werd gemalen en nieuwe sloten, dijken, kades en sluizen werden aangelegd. Binnen 100 jaar werden De Wilde Venen, de Tweemanspolder en de Eendragtspolder drooggelegd. De Rotte en omgeving werd gedomineerd door talloze werkende molens die steeds groter en innovatiever werden. Er werden molengangen gebouwd waarin het water trapsgewijs omhoog kon worden gebracht. Escheriaanse watermachines in het industrielandschap van de 18e eeuw.

Turfsteker

Naar de overkant via het Bleiswijkse Verlaat

Het spreekwoord 'het onderspit delven' stamt uit die tijd. Bij delven dus graven of spitten van een sloot of gracht, staat een arbeider boven en een andere staat in de modder of in het water en delft het onderspit, dus de onderste laag. De arbeider die dit onderspit delft, doet het zwaarste werk en is er het slechtst aan toe.

Henk Chabot

Henk Chabot, schilder van onder andere het bombardement van Rotterdam, woonde in Bergschenhoek aan de Rotte. Hij was geïnspireerd door het hoekige polderlandschap en de tuinders die er werkten. Afbeelding schilderij 'frisse winterwandeling' (Chabot Museum, Museumpark Rotterdam)

DE TOL VAN TECHNIEK

De Zuidplaspolder is in 1839 de eerste polder die droog wordt gemalen met stoommachines. Ook de ontwatering van de Alexanderpolder volgt. Een deel van de molens raakt overbodig. De industriële revolutie heeft nog andere gevolgen. Toen in 1870/71 de spoorlijn de stad in werd gebracht, moest de Binnenrotte worden gedempt en werden de sluizen buiten gebruik gesteld. Ze werden dichtgemetseld door een muur onder de Hoogstraat en binnendijks met zand gevuld. Door de vooruitgang wordt de Rotte en de oorsprong van Rotterdam voorgoed onzichtbaar.

VERNIEUWENDE RUIMTELIJKE ORDENING OF VAN DE NOOD EEN DEUGD

Door de toenemende industrialisatie raakt het stadswater sterk vervuild met terugkerende cholera-epidemieën als gevolg. Het Waterproject uit 1854 is een vooruitstrevend plan van genie-ingenieur Willem Nicolaas Rose, de stadsarchitect van Rotterdam om de levensomstandigheden te verbeteren. Een stelsel van singels is zowel een hygiënische oplossing voor de doorspoeling van de stadswateren als een structurering van de stadsuitbreiding. Daarnaast vormen de door Zocher in landschapsstijl ontworpen singels de eerste openbare groenvoorzieningen. Een nieuwe traditie is ontketend.

DEMPING ROTTE

De demping van de Binnenrotte

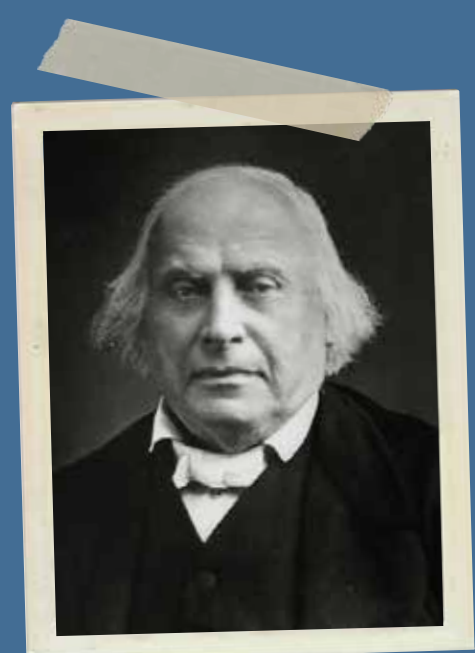

STADSARCHITECT ROTTERDAM WILLEM NICOLAAS ROSE

Willem Nicolaas Rose was stadsarchitect van Rotterdam. Hij was een omstreden figuur, met ambitieuze en vooruitstrevende plannen voor de stad zoals het Waterplan.

HET GEMAAKTE LAND

In het buitengebied ligt de Rotte in een vernieuwde omgeving. Na de grote veenafgraving is een productielandschap gemaakt dat stap voor stap is verstedelijkt tot de huidige lappendeken met talloze contrasten. Polders en kassen, woongebied, infrastructuur en vrijetijdslandschap. Het landschap wordt gekenmerkt door allerlei verrassende hoogteverschillen in het land en in het water en de inventieve en vernieuwende manier waarop het land wordt ingericht. Het is een landschap ondersteboven. Een diepe zandwinning wordt recreatieplas, meters lager dan de Rotte, een afvalberg transformeert tot skiheuvel. Recent zijn nut en noodzaak slim verenigd door waterberging te combineren met natuurlandschap en een wedstrijdroeibaan in de Eendragtspolder. Het gemaakte land zet je ondersteboven.

Internationale roeibaan is tegelijk grootschalige waterberging en natuurgebied

DE TOEKOMST

Het landschap van de Rotte en omgeving is een uitzonderlijk staaltje Hollandse ingenieurskunst door de eeuwen heen. De inrichting van het land zou in deze traditie verder moeten worden ontwikkeld en de elementen zouden beter beleefbaar moeten worden gemaakt. Grote toekomstkansen zijn de overkapping van de verbinding tussen de A13 /A16 en de transformatie van de passage van de Rotte onder de A20 en het spoor tot een aantrekkelijke poort voor langzaam verkeer.

De verbinding van routes over het water is een opgave waar innovatie zichtbaar een sleutelrol kan spelen. Een ultiem voorbeeld is het bouwen van een bootconveyer: die vervoert bootjes van de Rotte naar de Zevenhuizerplas. Een ondersteboven attractie voor het publiek.

Het zichtbaar en beleefbaar maken van het bijzondere en mooie landschap ondersteboven schept nieuwe kansen voor toerisme terwijl er ondertussen wordt gewerkt aan de functionele inrichting van het land: geheel in lijn van de traditie van het gemaakte land.

Project Urban Surfing op de Steigersgracht

Lofdicht over *de Rotte*

OVER DE 18E EEUWSE DICHTER DIRK SMITS, DE MAKER VAN HET LANGE LOFDICHT 'DE ROTTESTROOM'.

Dirk Smits leefde van 20 juni 1702 tot 25 april 1753. Hij werd geboren te Rotterdam als zoon van een wijnkoper. Zijn ouders hadden geen geld om hem naar de Latijnse school te sturen. Smits werd ambtenaar bij de wijnbelasting, in zijn vrije tijd was hij muzikant en autodidact in de letteren.

In zijn eigen tijd en lang daarna was Dirk Smits een gewaardeerd dichter. Zijn poëzie is muzikaal, teder, innemend, liefelijk en welluidend. Tot in de 20e eeuw was het verplichte kost voor de universitaire student.

In 1750 schreef hij het omvangrijke lofdicht De 'Rottestroom'. Vanwege het succes mocht Dirk op 21 november van dat jaar een extra luxe exemplaar aanbieden aan stadhouder Willem IV. Die bezorgde hem een echte promotie, hij stelde hem aan als werfschrijver van de Raed te Hellevoetsluis en tegenboekhouder van de onderequipagemeester. Lang heeft hij daar niet van kunnen genieten; hij werd tijdens zijn werk gebeten door een scheepshond en stierf enige tijd later aan de gevolgen.

DE ROTTESTROOM

Ziet hoe teêr zy Krooswyk kuscht,
Hoe zy akkers, beemden, weijen,
Die haer looverkranſen breijen,
Lachend lokt uit hunne rust'.
In haer geestverrukkend wezen,
Dat een' heldren glans verſpreit,
Is, by ſtille eenvoudigheit,
Heuſche nedrigheit te lezen.
Haer bekorelyk gewaedt
Hangt, van boven tot beneden,
Luchtig, zwierig om haer leden,
Zonder opgeſmukt ſieraedt.
Naer de windt, in beemde en hoven,
Oost- of westwaerds adem haelt,
Zien wy dat haer boezem daelt,
Of weêr langſaem zwelt naer boven.
Op een watermolenradt
Rust ze, in aendacht' opgetogen,
Bogende op haer ſtroomvermogen;
Met de rechte hand' omvat,

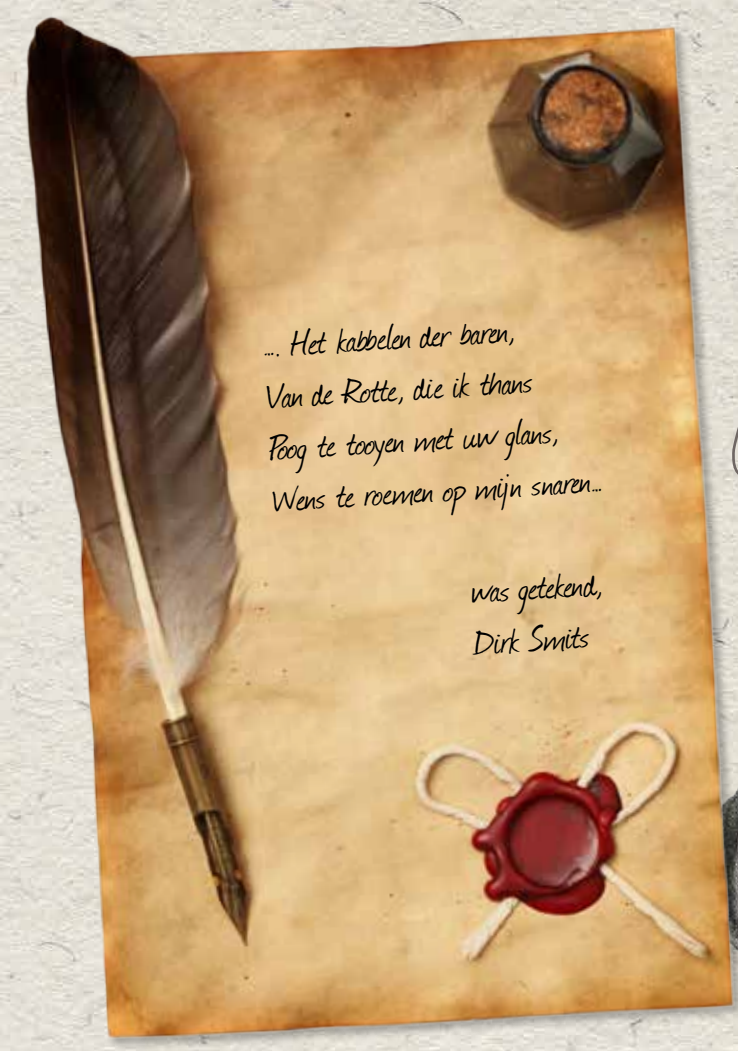

'Als een slang in 't groen verscholen'...

...'Hoort de Faem u naeuwlyks noemen. Doch dat onrecht deert u niet'...

...'Schenkt gij Rotterdam gestadig overvloedt van levenswaar'

VERKLARING

VAN DE

PRENT VOOR DEN *TWEEDEN ZANG.*

De Rotte praelt hier aen de zyde
Van Schielands Maegdt,
In 't *Stroomprietel*, waer op zy blyde
Haer glory draegt.
De *Heemraedlyke Wapens* sieren,
Als een festoen,
Doormengt met *Stroomblaên* en *Lauwrieren*,
Haer Paviljoen.
Vier Nimfen toonen, vol genuchten,
Daer 't *Stroomnat* speelt,
Wat *Veen*- en *Veld*- en *Watervruchten*
Ons *Schielandt* teelt.
De vreugdt der jonge Golvelingen
Kent maet noch toom.
Dus streelen deêlste zegeningen
Den *Rotteftroom.*

Opgaven

De Rotte en haar omgeving is een uniek en veelzijdig recreatiegebied dat helaas nog te weinig als zodanig wordt herkend door gebruikers en bezoekers. Door haar kwaliteiten beter zichtbaar en beleefbaar te maken, kan de Rotte en omgeving een nog mooiere, plezierige en interessante bestemming worden en ook méér mensen gaan aantrekken. Anders gezegd: het (economisch) potentieel van de Rotte en haar omgeving kan beter worden benut. Dit is een opgave voor alle partijen die betrokken zijn bij de Rotte en omgeving. Ondernemers kunnen plaatselijk het gebied aantrekkelijk maken voor bezoekers. Overheden zullen zich juist richten op de bredere opgaven zoals het verbeteren van de toegankelijkheid van het gebied. Wat er moet gebeuren om de Rotte en omgeving aantrekkelijker en beter bezocht te maken wordt hierna samengevat.

1. Samen sterk

Het potentieel van de Rotte en haar omgeving wordt in eerste instantie verbeterd door goede samenwerking tussen ondernemers, overheden en organisaties in het gebied. Er is inmiddels al veel bereikt. Er is onder meer een website gelanceerd speciaal voor dit doel (www.derotte.nl). In de toekomst wordt nagedacht over merkidentiteit, logo en huisstijl voor het totale Rotte-gebied. De bijeenkomsten van het Rotte café voor ondernemers, bewoners, bestuurders en andere belanghebbenden geven aanleiding tot nieuwe samenwerking.

2. De weg naar de Rotte

De Rotte moet aantrekkelijker worden om op te varen. Daarvoor moet ze beter doorvaarbaar worden, zijn er meer aanlegplekken nodig met name in de stad en zouden er meer en betere verbindingen moeten komen naar andere wateren zoals bijvoorbeeld de Zevenhuizerplas.

Ook over land is het nodig de bereikbaarheid en toegankelijkheid te verbeteren. Het is nodig letterlijke of figuurlijke 'toegangspoorten' te creëren. Daarnaast moet de bezoeker zijn weg in het gebied zelf vanzelfsprekend kunnen vinden. Parkeergelegenheid en eenduidige bewegwijzering zijn onderdeel van de opgave.

Het verbeteren van de dwarsverbindingen is essentieel om de wegen langs Rotte zelf te ontlasten en de aangrenzende recreatiegebieden te verbinden met de Rotte en met elkaar. Het doel: een aantrekkelijk netwerk van routes, knooppunten en bestemmingen.

3. Cultureel podium

De rijke geschiedenis van de Rotte en haar omgeving ligt besloten in verhalen, relicten en in het landschap. Het culturele aanbod in het gebied is nog te onbekend bij gebruikers en bezoekers. De wens is dit aanbod te versterken en te vergroten. Denk aan openluchtconcerten langs de oever, een beeldenroute en mooie tentoonstellingen over de historie van de Rotte. De Rotte als podium voor kunst en cultuur.

4. Optimaal gebruik

De opgave is het gebruik van het gebied te vergroten door het toevoegen van nieuwe recreatieve producten voor verschillende doelgroepen, door het inzetten op aantrekkelijke arrangementen en het realiseren van nieuwe combinaties van gebruik. En dat vanuit een duidelijke identiteit. Het gebied kan dan als geheel beter op de kaart worden gezet door goede promotie en marketing. De bestaande promotie mist deze samenhang: is nu nog versnipperd en heeft veelal een lokaal karakter.

5. Natuurlijk verbonden

Sterke punten van het gebied buiten de stad zijn de prachtige landschap en de natuur. In de stad zijn de oevers grotendeels versteend. Een belangrijke opgave is de natuurlijke waarden van het groen en het blauw te continueren in de stad en nieuwe (dwars)verbindingen te maken. Door een groene en gezonde Rotte in de stad wordt de verblijfskwaliteit versterkt en de ruimtelijke samenhang beter herkenbaar.

Het groen zou dus extra aandacht moeten krijgen als unique sellingpoint van de Rotte. Gezamenlijk onderhoud staat op de agenda evenals het ontwikkelen van nieuwe natuurlijke plekken.

6. In vervoering

Door de aantrekkelijkheid in de vorm van schoonheid en aangezicht van de Rotte te vergroten, worden meer gebruikers en bezoekers naar het gebied getrokken. Opgave is de ruimtelijke kwaliteit van het gebied te versterken via projecten en kleinschalige initiatieven. Het gaat daarbij om het versterken van specifieke eigenschappen van het gebied, zoals de openheid, de lintbebouwing, het cultuurlandschap en de markante gebouwen, bijzondere waterwerken en oeverinrichtingen. In het buitengebied is de opgave de pittoreske kwaliteit van de rivier en haar oevers te behouden en te versterken. De opgave in de stad is ervoor te zorgen dat de Rotte een aantrekkelijk podium wordt dat uitnodigt tot bezoek.

Sleutelplekken

Sleutelplekken zijn locaties waar het beleefbaar maken van de mooie verhalen van de Rotte goed kan bijdragen aan de samenhang van het gebied en het aantrekkelijker maken ervan. De plekken zijn bedoeld als 'ankers' voor de continue beleving van de Rotte: je wordt hier op vanzelfsprekende wijze bewust gemaakt van het verhaal van de Rotte.

Soms is op deze plekken bijzonder erfgoed letterlijk aanwezig, maar dat is niet noodzakelijk. De essentie is dat de plekken een extra dimensie krijgen doordat hier uiting wordt gegeven aan de verhaallijnen Ondersteboven en Binnenstebuiten. De uitwerking ervan kan fysiek zijn, het kan door passende functies toe te voegen, maar het kan ook virtueel of digitaal zijn. Vaak gaat het om een combinatie.

Naast de projecten die op sleutelplekken worden gerealiseerd, zijn er ook projecten die niet aan één plek gebonden zijn. Deze projecten zijn thematisch en betreffen het gehele gebied. Voorbeelden daarvan zijn routemarkering, een activiteitenprogramma of een verhalenplatform.

OM WELKE PLEKKEN GAAT HET?
Er zijn negen sleutelplekken gedefinieerd. Deze zijn op de kaart weergegeven. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de kenmerken zijn en met welke verhaallijn de plek kan worden versterkt.

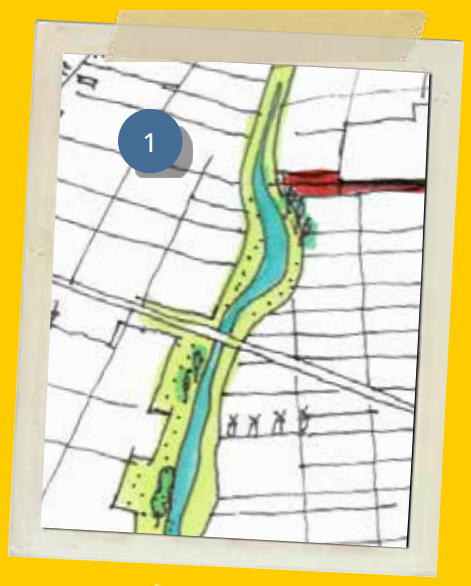

Rotte bron en molens Rottemeren

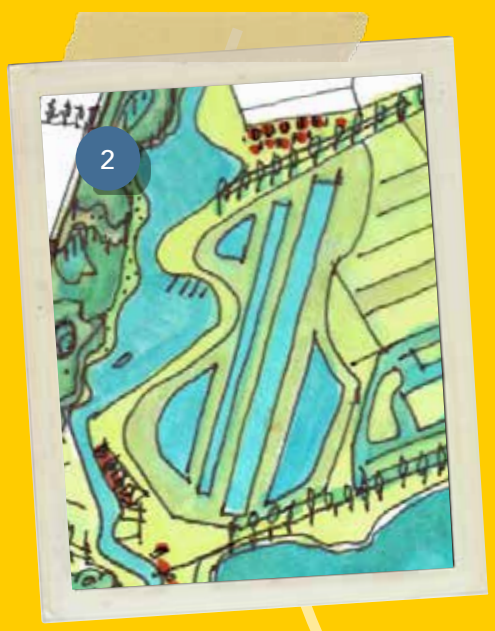

Waterlandschap Eendragtspolder

Waterbrug Zevenhuizerplas

De berg in het Bos
Poort van Rotterdam
Crooswijksebocht
Knooppunt Noordplein
Kop Binnenrotte en
tracé gedempte Rotte
Dam van de Rotte
Bleiswijk
Zevenhuizen
ZUIDPLAS
(Gemeente)
Rotterdam
Nieuwe Maas
1
2
3
4
5
6
7
8
9

1. Rotte bron en molens Rottemeren

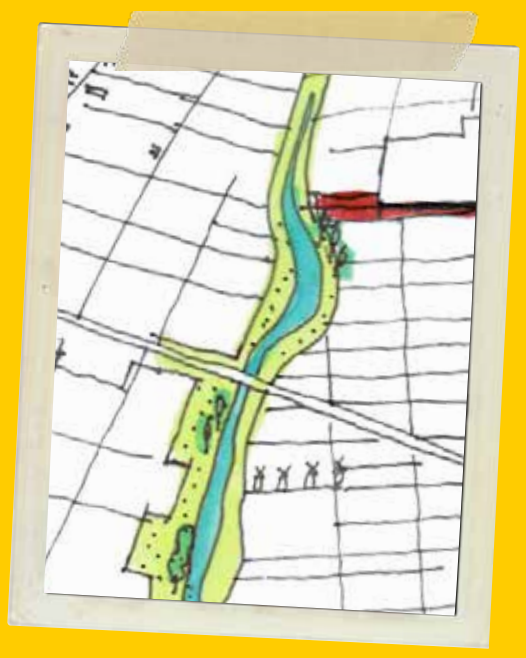

Vanaf de bron van de Rotte tot aan de Eendragtspolder vertellen bewaard gebleven erfgoed en de polders het verhaal van het veenlandschap, de ontginningen, het turfsteken en het winnen van land op water. In de 17e en 18e eeuw vormden talloze molens het landschap rond de Rotte. Het beeld van dit 'industrielandschap' moet prachtig zijn geweest. Bij Moerkapelle ontspringt de Rotte. De oorsprong is nu geen beleefbare plek maar kan dat wel worden als op deze plek de geologische geschiedenis van de rivier kan worden ontdekt. Moerkapelle is ontstaan als turfstekersdorp in de tijd na de grootschalige ontginningen. 'Moer' betekent veen.

LOCATIE

Ten zuiden van de bron, bij de Hollevoeterbrug aan de zijde van Moerkapelle, molens en historische plekken aan weerszijden van de Rottemeren.

VERHAALLIJN

Ondersteboven

VERHALEN

- *grootschalige veenontginningen*
- *het leven van turfstekers*
- *molenlandschap en het droogleggen en de bemaling van het land*

POTENTIE

- *koppelstuk tot het Bentwoud*
- *thematochten*
- *vaar- & wandelroutes, overstappunten*

Aan weerszijden van de Rottemeren kan het molenlandschap herbeleefd worden. De historische locaties zoals het Bleiswijkse Verlaat, de molenviergang, het Zevenhuizerverlaat en het Koornmolengat, kunnen met elkaar in verband worden gebracht, bijvoorbeeld over het water. Ook de oorsprong van de Rotte en het voormalige turfstekersdorp Moerkapelle zijn, in het kader van het verhaal van het veen, het bezoeken waard. Nu is hier niks te zien, behalve dat de brede vaart eindigt in een smalle sloot. De afgetopte molen 'De Oorsprong' markeert het einde. Door de ontwikkeling van het Bentwoud wordt de recreatieve verbinding tussen de Rottemeren en het Bentwoud van belang. De oorsprong van de Rotte zou een 'stepping stone' kunnen vormen tussen de Rottemeren en dit nieuwe recreatiegebied.

2. Waterlandschap Eendragtspolder

De Eendragtspolder is een prachtig gebied en een fantastisch voorbeeld van nieuw gemaakt land. En de omgeving van de recent aangelegde internationale roeibaan is meer dan een hoogwaardig sportlandschap. Het gemaakte land doet ook dienst als enorme waterberging in een regio die tot 7 meter onder zeeniveau ligt. Van groot belang voor andere plekken in het gebied dus. Daarnaast is het een natuurgebied. Flora en fauna krijgen hier de ruimte. De Eendragtspolder is op alle fronten innovatief.

LOCATIE

- *Eendragtspolder*

VERHAALLIJN

Ondersteboven

VERHALEN

- *techniek*
- *gemaakt land*
- *natuur*

POTENTIE

- *attractie toevoegen voor meer bezoekers*
- *aansluiten op innovatie, techniek en waterbeheer*

De Eendragtspolder is het bezoeken waard: om sportief te bewegen en om te genieten van het landschap. Want in en om de Eendragtspolder komen allerlei landschappen bijeen: recent waterlandschap (roeibaan, waterberging en natuur), oud landschap (Koornmolengat) en polderlandschap. De Eendragtspolder zou een trekker kunnen gebruiken zodat meer bezoekers gaan genieten van dit bijzondere gebied. De Eendragtspolder is de aangewezen plek om historisch en modern waterbeheer te verbinden en beleefbaar te maken met een nieuw te ontwikkelen expertise- en informatiecentrum over het leven onder de zeespiegel. Educatief en attractief tegelijk.

Voorbeeld van beleefbaar maken van water. (Foto: Watermuseum Arnhem).

3. Water'brug' bij de Zevenhuizerplas

Tussen de Zevenhuizerplas en de Rotte komen verschillende waterniveaus heel dicht bij elkaar. De plek is bij uitstek geschikt om de hoogteverschillen van het landschap heel geconcentreerd en attractief beleefbaar te maken. Dit kan op verschillende manieren. Een bijzonder voorbeeld is de moderne versie van een overtoom. Een boatconveyer is innovatief en attractief tegelijk: een 'must see' voor de ultieme beleving van het Escheriaanse landschap. Bovendien worden zo twee fantastische vaargebieden fysiek met elkaar verbonden. Het vaarnetwerk wordt enorm uitgebreid als de Rotte en de Zevenhuizerplas met elkaar worden verbonden.

LOCATIE

Bij restaurant de Strandgaper op het smalle stuk land tussen de Rotte en Zevenhuizerplas

VERHAALLIJN

Ondersteboven

VERHALEN

- *techniek*
- *waterniveaus*
- *waterbeheer*

POTENTIE

- *vaarroute completeren*
- *attractie/waterspeelplaats*
- *pelgrimsroute door het polderlandschap 'van bron tot dam'*

Voorbeeld waterspeelplaats op de Floriade.

Inzet: presentatietekening van een boatconveyer.

4. De berg in het Bos

Het Hoge Bergse bos ligt aan aan de Lansingerlandzijde van de Rotte. Het bos is ontworpen als ruig en robuust landschap met zoveel mogelijk spontane natuur. De berg in het bos bestaat uit afval van de stad Rotterdam en is door mensenhanden omgevormd tot recreatiegebied voor bergsporters. Een bizar 'landschappelijk' fenomeen dat exemplarisch is voor het landschap ondersteboven. De plek nodigt uit tot een nog sterkere beleving van het innovatieve en creatieve dat de Rotte en omgeving zo bijzonder maakt. Dit is ook de bril waardoor de toekomstige landtunnel, vlakbij de berg, zou kunnen worden bezien. Een nieuwe creatieve vorm van gemaakt land.

LOCATIE

Hoge Bergse Bos

VERHAALLIJN

Ondersteboven

VERHALEN

- *afvalhergebruik*
- *duurzaamheid*
- *hedendaagse archeologie*
- *innovatie*

POTENTIE

- *uitzichtpunt*
- *fysieke beleving van het land ondersteboven*
- *sportlandschap*

De heuvel is recent gerenoveerd en er zijn nieuwe recreatieve voorzieningen aangelegd zoals een uitkijktoren, bankjes, picknickplaatsen en een techniekpark voor mountainbikers (technical trail features). Wat hier nog ontbreekt is het verhaal over het ontstaan van de berg, het creatief omgaan met afval. We zouden de berg figuurlijk binnenstebuiten kunnen keren en bezoekers op een speelse wijze kunnen infomeren over afvalstromen.

Hoge Bergse Bos en uitzicht vanaf de berg

5. De poort van Rotterdam

Het infralandschap dat in de loop der tijd in oost-westrichting is ontstaan, maakt de oorspronkelijke noord-zuid verbinding van binnen naar buiten (stad Rotterdam en buitengebied) ondergeschikt en onaantrekkelijk. Spoor- en weginfrastructuur zorgden voor nieuwe dynamiek met overslagfuncties zoals het veilingterrein voor goederen en de snelwegafslagen en treinstation voor mensen. De Rotte als landschappelijk en van oorsprong verbindend element van binnen naar buiten, moet juist op deze plek weer betekenis krijgen op de schaal van de mens en het tempo van de natuur.

LOCATIE

Snelweg (A20), boezem en spoorpassage.

VERHAALLIJN

Binnenstebuiten & Ondersteboven

VERHALEN

- *dynamische stad*
- *natuur & ecologie*

POTENTIE

- *poort*
- *visitekaartje*
- *parklandschap*

De ontmoeting van de wereld van snelheid en die van traagheid levert de ingrediënten voor een verrassende en spannende plek. Hier komen Ondersteboven en Binnenstebuiten samen. De (openbare) ruimte op deze sleutelplek zal dus aantrekkelijker ingericht moeten worden. Om de Rotte op je bootje goed te kunnen volgen, moet er ook een duidelijke en eenduidige bewegwijzering komen.

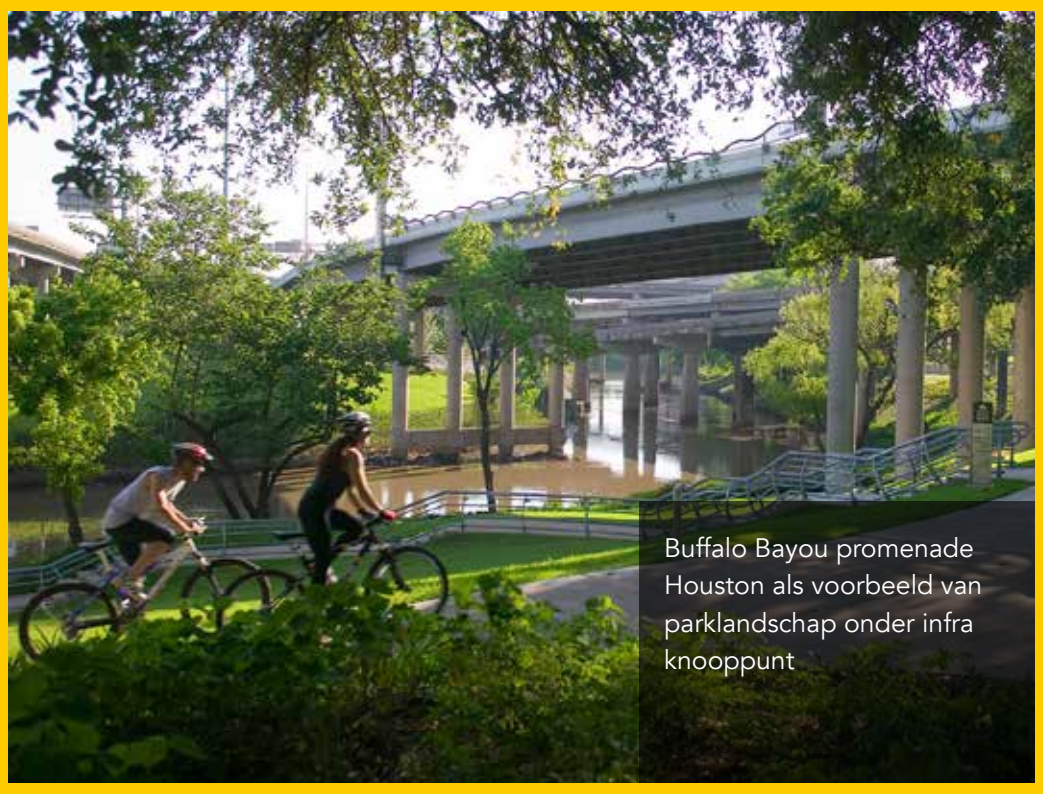

Buffalo Bayou promenade Houston als voorbeeld van parklandschap onder infra knooppunt

6. Crooswijksebocht

De Crooswijksebocht was in de Romeinse tijd een knooppunt van routes: een plek waar men samenkwam om handel te drijven. Men spreekt over het Duyfhuis, een toltoren. In de middeleeuwen waren er rond Rotterdam veel kastelen. Het Huis te Crooswijck lag in de Crooswijcksebocht. Ook in de Gouden Eeuw was het een aantrekkelijk buitengebied. Stadhouder Willem III verpoosde hier graag in de buurt om te jagen. In de 17e eeuw kreeg men oog voor het idyllische landschap en verschenen buitenplaatsen aan de Rotte zoals Lamsrust, Visvreugd, Rigaes Rust.

LOCATIE

Crooswijkse kant van de bocht en de oevers van de Rotte

VERHAALLIJN

Binnenstebuiten

VERHALEN

- *lusthoven en buitenplaatsen (recreëren door de eeuwen heen)*
- *tolhuis Duyfhuis*

POTENTIE

- *hoogwaardige ontmoetingsplek*
- *buitenplaats in de stad*

Ook in deze tijd kan de bocht een ultieme plek worden om te ontmoeten. Een aanlegplek voor bootjes op doorreis de stad in of naar buiten: een bijzondere verblijfsplek op het kruispunt van routes. Het is de plek waar de bewoners van de compacte stadswijken naar toe gaan om te ontspannen.

Parijs: Voorbeeld van een bijzondere ontmoetingsplek aan het water

7. Noordplein

Het Noordplein ligt op het knooppunt van routes, groen- en waterstructuren. De singels zijn halverwege de 19e eeuw als zijtakken aangelegd en onderdeel van een groot waterproject om de vervuiling van het stadswater tegen te gaan en de stad gezonder te maken. De plek waar de Rotte de groene Noord- en Boezemsingel kruist, is nu versteend en niet goed leesbaar.

LOCATIE

Noordplein en de oevers, knooppunt met Noordsingel en Boezemsingel

VERHAALLIJN

Binnenstebuiten

VERHALEN

- *economisch knooppunt*
- *vestiging bedrijven aan de oever zoals Heineken*
- *singelproject Willem Nicolaas Rose*

POTENTIE

- *hoogwaardige ontmoetingsplek*
- *vervoer over water*

Dit knooppunt in de stad was altijd een plek van ontmoeten en handeldrijven. Op deze plek ontstonden bedrijven zoals de Heinekenbrouwerij die alle grondstoffen aangevoerd kreeg over de Rotte. Via de Rotte kwam het voedsel de stad in en goederen werden vervoerd naar het platteland. Het Noordplein is de 'markt' waar dit verhaal wordt verteld. Hier kan de letterlijke relatie van het plein met de Rotte worden hersteld. Het moet weer gaan 'stromen' langs het Noordplein. Lokaal voedsel wordt weer aangevoerd over de Rotte, boten kunnen aanleggen en over de kade wordt geflaneerd. De Rotte moet juist op deze plek worden ervaren als een schone, stromende, levendige rivier.

De maandelijkse Oogstmarkt op het Noordplein

8. Kop Binnenrotte en tracé gedempte Rotte

Bij de brug bij de Pompenburg is de Rotte als rivier voor het laatst zichtbaar. De waterloop gaat door als gracht met de naam Stokviswater, maar de Rotte - die een bocht maakte in westelijke richting - is vanaf hier gedempt om plaats te maken voor een luchtspoor. De gedempte Rotte is het meest markant te beleven aan de kop van de Binnenrotte (Meent). Sinds het luchtspoor is vervangen door de spoortunnel, kun je de voormalige loop tot aan de Blaak overzien. Tegelijk is het de plek vanwaar je stroomopwaarts kan varen, via het Stokviswater de Rotte op. Het zou een uitstekend vertrekstation voor vaartochten naar buiten kunnen zijn.

LOCATIE

kop Binnenrotte ter hoogte van de Meent en tracé gedempte Rotte

VERHAALLIJN

Binnenstebuiten & Ondersteboven

VERHALEN

- *de verdwenen rivier*

POTENTIE

- *transferium Rotte*
- *fysiek, digitaal/virtueel beleefbaar maken van de rivier*

Het gebied rond het Stokviswater is in ontwikkeling en trekt steeds meer bezoekers. Jarenlang was deze gracht een vergeten stukje stad. Recent bundelden een aantal ondernemers hun krachten en transformeerden ze het Stokviswater tot een Klein Venetië, waar je Italiaanse mode, schoenen en sieraden kun kopen. Ook het Grotekerkplein, dat ligt tussen de gedempte Binnenrotte en de Delftsevaart, wordt getransformeerd tot aantrekkelijk verblijfsgebied. Het gehele gebied kan extra bijzonder worden door de verdwenen Rotte beleefbaar te maken. Deze rode, of beter gezegd blauwe draad door de geschiedenis van Rotterdam, kan met kunst en virtuele middelen een extra laag toevoegen aan het centrum.

Voorbeeld van beleefbaar maken van een historische plek: de Dam in Amsterdam.

9. Dam in de Rotte

De oorsprong van Rotterdam lag bij de Middeldam. De dam is gebouwd op de plaats van de huidige Hoogstraat en was circa 400 meter lang. Bij het graven van de Willemspoortunnel zijn resten van de nederzetting Rotta, scheepjes en resten van de Rotta-dam gevonden.

LOCATIE

Hoogstraat in combinatie met Markthal

VERHAALLIJN

Binnenstebuiten & Ondersteboven

VERHALEN

- *dam in de Rotte*
- *oorsprong Rotterdam*

POTENTIE

- *poort*
- *verbinding stad en achterland*
- *kunst*

De ligging van de dam wordt binnenkort gemarkeerd door een kunstwerk (hiervoor loopt al een kunstproject dat bij de herinrichting van de Binnenrotte hoort). Dit kan samen met De Tijdtrap in de Markthal en de gevisualiseerde oude loop van de rivier en de monding in de oude Haven een 'point of interest' worden. Hieraan kan een (audio)toer gekoppeld worden om deze plekken met elkaar te verbinden en de verhalen naar boven te halen.

Tijdtrap Markthal maakt stadshistorie beleefbaar

DE ROTTE *beweegt je*

Waar staan we?

'De Rotte beweegt je' is een perspectief dat niet alleen vóór maar ook dóór ondernemers en andere belanghebbenden tot stand is gekomen. Gedurende het traject zijn er verschillende momenten geweest waar ondernemers en belanghebbenden hebben meegedacht en hun visie hebben gegeven op hoe het (verdien)potentieel van de Rotte beter kan worden benut. Wat is er nodig om meer mensen nog meer plezier te laten beleven aan de Rotte? Het Rotte café is uitgegroeid tot een actief platform waar belanghebbenden elkaar ontmoeten en hun initiatieven met elkaar delen en hun ideeën bespreken. Met meer synergie en samenwerking als resultaat. Wat is er al gebeurd?

01 JUN 2015

Rotte café Retraiterie

Presentatie leefstijlenonderzoek, start ondernemersvereniging Rottemeren en vaartocht met 45 deelnemers vanuit Lansingerland

16 FEB 2015

Rotte café Markthal

Over het belang van de Rotte door wethouder Joost Eerdmans, rondleiding door de Markthal en borrel bij de Wereld van de Smaak

28 JAN 2015

Bezoek Rotte

Kick-off project door bezoek aan de Rotte

16 FEB 2015

Brand-heart sessie

Workshop 'Wat maakt de Rotte aantrekkelijk?'. Wat is de belofte? Belanghebbenden komen samen tot de slogan: *De Rotte beweegt je*

17 JUN 2015

Toetsing plannen

Feedback op perspectief met de betrokken gemeenten

28 SEP 2015

Inititiatievenmarkt

21 APR 2015

Werksessie verhaallijnen

38 belanghebbenden bespreken mogelijke voorbeeldinitiatieven

2/7 SEP 2015

Casestudies

Workshop voorbeeldinitiatieven bedenken met de verhaallijnen als inspiratie

02 APR 2015

Ronde Tafel woningcorporaties

Met de woningcorporaties en de gebiedscommissies worden de kansen benoemd van de Rotte voor de stadsdelen

De komende jaren wordt er met de ondernemers, gemeenten, corporaties, Recreatieschap Rottemeren, Stichting Plezierrivier De Rotte en alle andere initiatiefnemers gewerkt aan een aantrekkelijke Rotte en omgeving. De Rotte staat niet stil maar beweegt!

Doe mee en bouw aan het verhaal van de Rotte.

Colofon

Een uitgave van Stichting Plezierrivier De Rotte, november 2015

De Rotte beweegt je, perspectief voor ondernemers en belanghebbenden is gemaakt door:
- The Missing Link i.s.m. UPlab urban planning & design en Tribes@work
- Stichting Plezierrivier De Rotte
- Recreatieschap Rottemeren

Beeld en verhalen
Met dank aan de vele relaties van Stichting Plezierrivier De Rotte

Vormgeving
Renik art & design

Wij hebben ons uiterste best gedaan om alle rechthebbenden te achterhalen. Mocht iemand desondanks menen aanspraak te kunnen maken, gelieve contact op te nemen met Stichting Plezierrivier De Rotte.

Copyright
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze publicatie mag zonder toestemming van de Stichting Plezierrivier worden gekopieerd of verveelvoudigd.

De Rotte is in beweging!

Blijf op de hoogte via www.derotte.nl